

SPRAWOZDANIA — COMPTES-RENDUS

Elżbieta Dziegieć

SPRAWOZDANIE Z POBYTU WE FRANCJI GRUPY PRACOWNIKÓW I STUDENTÓW SPECJALNOŚCI GEOGRAFIA TURYZMU UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO

LE COMPTE-RENDU DE SÉJOUR EN FRANCE D'UN GROUPE DE TRAVAILLEURS SCIENTIFIQUES ET D'ÉTUDIANTS EN GÉOGRAPHIE DU TOURISME DE L'UNIVERSITÉ DE ŁÓDŹ

Zgodnie z obowiązującym na lata 1986—1987 aneksem do umowy bezpośredniej współpracy Uniwersytetu Łódzkiego i Uniwersytetu w Angers, przebywała we Francji w dniach 6—20.09.1987 r. kolejna grupa studentów specjalności geografia turystyki Instytutu Geografii Ekonomicznej i Organizacji Przestrzeni w składzie: Joanna Cichocka, Maja Dykczyńska, Violetta Franecka, Krzysztof Gabryszewski, Dorota Hajduk, Jolanta Kostrzewa, Małgorzata Malinowska i Tomasz Osadowski. Opiekunami grupy były — dr Elżbieta Dziegieć i mgr inż. arch. Sylwia Kaczmarek.

Podpisana w 1983 r. umowa, głównie o charakterze dydaktycznym, przewiduje coroczne, przemienne wymiany studentów (8+2 opiekunów), w celu uczestniczenia w stażach terenowych organizowanych przez współpracujące Instytuty. Dotychczas studenci francuscy przebywali w Polsce 3-krotnie, biorąc udział w ćwiczeniach terenowych organizowanych przez Zakład Geografii Miast i Turystyki dla studentów specjalności geografia turystyki — w 1984 r. w regionie bieszczadzkim, 1986 r. — suwalsko-augustowskim (S. Kaczmarek 1988) i w 1988 r. — w regionie kazimiersko-nałęczowskim. Studenci zaś polscy byli we Francji w 1985 r. (B. Olszewska, A. Wychowaniec 1987) i w 1987.

Pobyt we Francji grupy polskiej — zgodnie z umową — składał się z dwóch części: 7-dniowego udziału w stażu terenowym oraz części krajoznawczo-dydaktycznej mającej na celu poznanie Angers i Paryża, a także funkcjonowania francuskich placówek i instytucji turystycznych.

W 1987 r. Instytut Studiów Wyższych Turyzmu i Hotelarstwa Uniwersytetu w Angers zorganizował staż dla swoich studentów na wyspie Oleron. Wyspa ta, o powierzchni 18 000 ha położona jest w strefie szelfowej Oceanu Atlantyckiego u wybrzeża francuskiego, na północ od ujścia Garonny, na wysokości miasta Rochefort. Administracyjnie przynależy do departamentu Charente-Maritime. Jest to jedna z najłatwiej dostępnych wysp francuskich na Atlantyku. Z lądem łączy ją most o długości 3024 m. Posiada także lotnisko w Bois Fleury dostępne dla samolotów lekkich, oraz połączenie statkiem z pobliską wyspą Aix.

Podczas stażu studenci zakwaterowani byli w ośrodku wakacyjnym „Moulin de la Côte” w miejscowości Le Chateau'Orelon, będącej siedzibą jednej z ośmiu gmin, na które podzielona jest wyspa.

W stażu uczestniczyło 55 studentów francuskich rekrutujących się z większości departamentów Francji (w tym i zamorskich), a także z zagranicy (Tunezja, Kamerun). Należy bowiem zaznaczyć, iż zasięg oddziaływania Uniwersytetu w Angers w zakresie studiów turystycznych jest bardzo rozległy. Uczelnia ta jest jednym z trzech uniwersytetów francuskich (obok Paryż I i Lyon II) prowadzących specjalizację z turystyki na poziomie *licence*, jak i *maitrise*, a ostatnio także *magistre*. Na specjalizację tę przyjmowani są studenci po pierwszym cyklu kształcenia (2- lub 3-letnim) różnych kierunków podstawowych. Staż, w którym uczestniczyła nasza grupa, był inicjującym zajęciem na specjalności turystyki w Uniwersytecie w Angers.

Podstawowym celem stażu było sporządzenie przez studentów francuskich raportu dotyczącego relacji funkcji turystycznej i tradycyjnych działalności gospodarczych, a także wytycznych w sprawie polityki zagospodarowania i perspektywicznych działań w zakresie współistnienia obu form na wyspie Oleron. Wymagało to zebrania odpowiednich materiałów dotyczących form zagospodarowania i wielkości ruchu turystycznego, działalności instytucji organizujących i stymulujących ruch turystyczny, sytuacji społeczno-gospodarczej i demograficznej wyspy. Studenci przeprowadzali wywiady — wg opracowanych przez pracowników Instytutu bardzo szczegółowych ankiet — we wszystkich placówkach i instytucjach turystycznych, jak i paraturystycznych, a także wykonywali uproszczoną mapę użytkowania ziemi i krajobrazową. Opracowanie statystyczne materiałów — przy użyciu nowoczesnych środków obliczeniowych — i część opisowa miały być wykonane podczas drugiej

części stażu dla studentów francuskich, która odbywała się w Angers.

Studenci polscy w zależności od znajomości języka zachodnioeuropejskiego przydzieleni zostali pojedynczo do grup studentów francuskich władających również tym językiem. Pracowali oni na terenie ośmiu gmin (le Chateau d'Oleron, Saint Pierre d'Oleron, la Brée-les Bains Dolus, Saint Georges d'Oleron, Saint Denis d'Oleron, Saint Trojan-les-Bains, le Grand Village), prowadząc badania wspólnie z kolegami francuskimi.

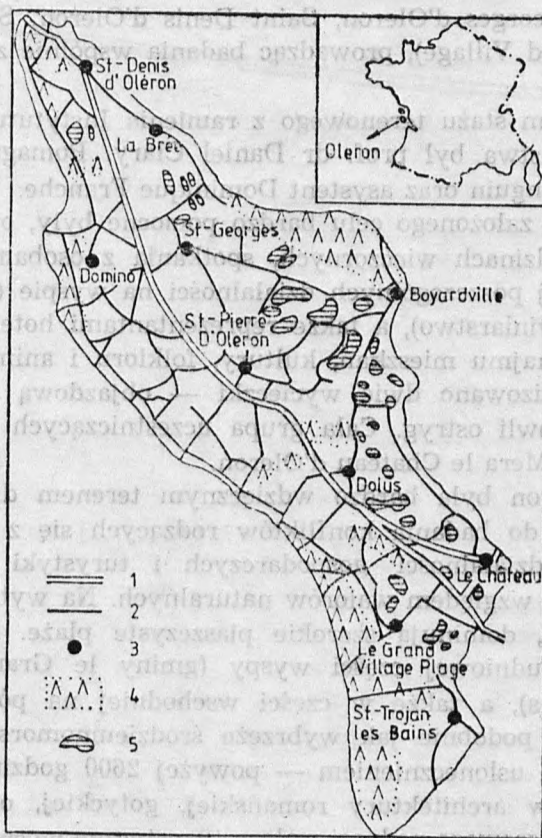
Kierownikiem stażu terenowego z ramienia Instytutu Studiów Wyższych i Hotelarstwa był prof. dr Daniel Clary. Pomagali mu prof. dr André-Louis Sanguin oraz asystent Dominique Franche.

W realizacji założonego celu bardzo pomocne były, organizowane codziennie w godzinach wieczornych, spotkania z osobami odpowiedzialnymi za rozwój poszczególnych działalności na wyspie (hodowla ostryg, rybołówstwo, winiarstwo), a także reprezentantami hotelarstwa, drugich rezydencji, wynajmu mieszkań, kultury, folkloru i animacji. Dla grupy polskiej zorganizowano dwie wycieczki — objazdową po wyspie oraz na tereny hodowli ostryg. Cała grupa uczestniczących w stażu została przyjęta przez Mera le Chateau d'Oleron.

Wyspa Oleron była bardzo wdzięcznym terenem dla realizacji założonego celu, do badania konfliktów rodzących się z funkcjonowania tradycyjnych działalności gospodarczych i turystyki. Jest to teren atrakcyjny pod względem walorów naturalnych. Na wybrzeżach, zwłaszcza zachodnich, dominują szerokie piaszczyste plaże. Lasy występują głównie w południowej części wyspy (gminy le Grand Village i St. Trojan-les-Bains), a także w części wschodniej na północ od Boyardville. Oleron, podobnie jak wybrzeże śródziemnomorskie, charakteryzuje się dużym usłonecznieniem — powyżej 2600 godzin w ciągu roku. Wiele zabytków architektury romańskiej, gotyckiej, oryginalnego budownictwa miejscowego podnosi walory turystyczne wyspy.

Dla turystów atrakcyjne są również tradycyjne działalności gospodarcze, zwłaszcza hodowla ostryg, mająca tu ponad 100-letnią historię. Oleron wraz z przyległym szelfem stanowi jeden z największych basenów hodowlanych tego specjału francuskiego, z powierzchnią wynoszącą 3800 ha eksploatowaną przez 2000 hodowców (w tym 700 eksporterów). Z basenu tego pochodzi ponad 50% francuskiej produkcji ostryg. Są to ostrygi najwyższej klasy, poszukiwane w całym kraju. Hodowla ostryg przebiega zarówno w strefie oceanicznej, jak i na lądzie wykorzystując tu tereny depresyjne, które do XIX w. użytkowane były jako solanki. Cechuje ją specyficzny krajobraz — baseny hodowlane, połączenia kanałowe, charakterystyczne budownictwo gospodarcze. Z ho-

dowlą związana jest pewna uciążliwość, którą są komary. Nie można jednak przeprowadzić tu akcji odkomarzania, ponieważ ucierpiałaby na tym jakość ostryg. Hodowla prowadzona jest we wschodniej (na południe od Boyardville) i południowej części wyspy.



Rys. 1. Wyspa Oleron

- 1 — drogi główne, 2 — drogi lokalne, 3 — ważniejsze miejscowości, 4 — lasy,
5 — wody
L'île Oleron
1 — routes principales, 2 — routes locales, 3 — localités de poids, 4 — forêts,
5 — eaux

Z położeniem Oleron w strefie przyływów i odpływów związane jest, popularne tu, „zbieractwo owoców morza”.

Drugą charakterystyczną działalnością gospodarczą jest uprawa win-

nej latorośli, produkcja win, a przede wszystkim koniaków i słynnych aperitifów „Pineau”, które powstają z połączenia koniaku i świeżego soku winogronowego. Koncentruje się ona głównie w środkowo-zachodniej części wyspy w rejonie ograniczonym miejscowościami: St. Pierre, St. Georges i Domino. Działa tam 11 dużych producentów (indywidualnych i spółdzielczych) reklamujących się i zachęcających do zwiedzania ich piwnic.

Do XX w. wyspa była gęsto zaludniona. Podstawowymi zajęciami ludności było rolnictwo, rybołówstwo i pozyskiwanie soli z wody morskiej. Później, a zwłaszcza od lat pięćdziesiątych obecnego stulecia, następowała emigracja ludności na kontynent. Początki rozwoju turystyki na wyspie Oleron sięgają XIX w. W 1899 r. istniały tu już dwa hotele. Ruch turystyczny do lat sześćdziesiątych był jednak niewielki. Wśród przyjeżdżających dominowała ludność zamożna. Wybudowanie w 1966 r. mostu łączącego wyspę z lądem przyczyniło się do wzrostu zainteresowania turystycznego wyspą głównie osób średnio zamożnych. Rozpoczął się proces wykupywania działek pod budowę drugich rezydencji, budowa kempingów, ośrodków kolonijnych, wiosek wakacyjnych, a także budownictwa nastawionego na wynajem mieszkań.

Aktualną pojemność bazy noclegowej szacuje się na 135 tys. miejsc. Dominują miejsca na kempingach (35 tys.), które są bądź własnością gminy (z reguły 2-gwiazdkowe), bądź osób prywatnych (3-gwiazdkowe). Następną formą odgrywającą dużą rolę są drugie rezydencje. W 1982 r. było ich 6699, co stanowiło 47,7% ogólnej liczby domów mieszkalnych na wyspie. Właściciele ich to mieszkańcy dużych miast północnej Francji, Paryża, a także osoby urodzone na wyspie, a mieszkające na stałe na lądzie.

W niektórych gminach np. la Brée-les-Bains liczba drugich rezydencji (646) znacznie przewyższa liczbę budynków mieszkalnych stałej ludności (253). Typowe dla wyspy są także działki wykupione przez osoby z zewnątrz, a dotychczas nie zabudowane. W czasie sezonu letniego zapewniają się one karawaningami lub namiotami.

Wyspę zamieszkuje obecnie ok. 20 tys. stałych mieszkańców. To stałe zaludnienie cechuje znacznie zaawansowany proces starzenia się. Związane jest to nie tylko z faktem osiedlania się na stałe właścicieli drugich rezydencji po ich przejściu na emeryturę, lecz także z nadal trwającymi, choć w mniejszej skali — procesami emigracyjnymi. We wszystkich gminach osoby, które ukończyły 65 rok życia, stanowią ponad 20% ogólnego ich zaludnienia. Wyspa Oleron jest dobrym przykładem przekształceń przestrzeni wiejskich w przestrzeń turystyczną. Rozwój ruchu turystycznego jest poważną szansą rozwoju gospodar-

czego wyspy, która przeżywała przez długie lata stagnację ekonomiczną, a w rezultacie znaczne procesy emigracji ludzi młodych. Rozwój turystyki spowodował m. in. wyprzedaż ziemi na cele turystyczne, wzrost ruchu budowlanego, odrodzenie się rybołówstwa, nowe miejsca pracy w usługach, przekształcił dotychczasowy układ przestrzenny wsi.

Druga część stażu krajoznawczo-dydaktyczna obejmowała pobyt w Angers (4 dni) i Paryżu (2 dni). W Angers grupa polska miała możliwość zapoznania się z kształceniem specjalistów w zakresie turystyki na tamtejszym Uniwersytecie (spotkania z pracownikami Instytutu) oraz praktyczną działalnością instytucji turystycznych (m. in. Centrum Kongresowe). Studenci zapoznali się także z niezwykle bogatymi walorami antropogenicznymi miasta. Podczas pobytu w Angers — na uroczystym spotkaniu pracowników Instytutu, studentów francuskich (w tym również byłych uczestników stażu w Polsce w 1986 r.) i polskich — bardzo pozytywnie oceniano wyniki dotychczasowej współpracy. Podpisany został aneks do umowy o współpracy z Uniwersytetem Łódzkim na dalsze dwa lata (1988—1989).

Ostatni etap podróży stanowił Paryż, gdzie poznano układ przestrzenno-funkcjonalny miast oraz jego podstawowe zabytki, a także formy działalności instytucji obsługujących ruch turystyczny.

Przygotowany przez stronę francuską program pobytu był niezwykle bogaty i interesujący. Studenci polscy — specjalizujący się w problematyce turystyki — mieli możliwość zapoznania się z różnymi formami zagospodarowania turystycznego, z funkcjonowaniem wielu instytucji i obiektów turystycznych, a także z pozytywnymi i negatywnymi wynikającymi z rozwoju funkcji turystycznych na danym terenie. Doświadczenia i wiedza zdobyta przez naszych studentów podczas pobytu we Francji niewątpliwie będą wykorzystywane w ich przyszłej pracy zawodowej.

W czasie całego pobytu towarzyszyła grupie polskiej niezwykle serdeczność i życzliwość ze strony francuskiej, zarówno pracowników Instytutu, jak i studentów. W organizację pobytu naszej grupy zaangażowanych było wielu pracowników naukowych oraz byłych uczestników stażu w Polsce w 1986 r.

PIŚMIENNICTWO

- Kaczmarek S., 1989, *Sprawozdanie z ćwiczeń terenowych w Polsce grupy pracowników i studentów francuskich z Uniwersytetu w Angers*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Turyzm 5.

Olszewska B., Wychowaniec A., 1987, *Sprawozdanie z ćwiczeń terenowych we Francji grupy pracowników i studentów specjalności geografia turystyki Uniwersytetu Łódzkiego*, „Acta Universitatis Lodzensis”, Turyzm 3, s. 154—163.

Dr Elżbieta Dziegieć
Zakład Geografii Miast i Turyzmu
Instytutu Geografii Ekonomicznej
i Organizacji Przestrzeni
Uniwersytetu Łódzkiego
al. Kościuszki 21
90-418 Łódź

Wpłynęło:
18 stycznia 1989